

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکز

دانشکده هنر و معماری / گروه معماری

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش : معماری

عنوان:

موزه ادیان ایران

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر علی اکبر صارمی

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر کاوه بذرافکن

پژوهشگر:

سیما رضائی آشتیانی

زمستان ۱۳۸۹

تقدیم به پدر و مادر عزیزم

خدای رابی شاکرم که از روی کرم پدر و مادری فدکار نصیم ساخته تا در سایه درخت پر بار وجودشان بیایم و
از ریشه آن شاخ و برگ گیرم و از سایه وجودشان در راه کسب علم و دانش تلاش نمایم.

والدینی که بودنشان تاج افتخاری است بر سرم و نشان دلیلی است بر بودنم چرا که این دو وجود پس
از پروردگاریه هستی ام بوده اند دستم را گرفتند و راه رفتن را در این وادی زندگی پر از فراز و نشیب
آموختند.

مشکر و قدرانی

پژوهش انجام شده با هدایت و راهنمایی اساتید بزرگوار جناب آقای دکتر صامی و جناب آقای دکتر بذرافکن به اتمام رسیده است؛ لذا در این جا ضروری می دانم صمیمانه ترین تشکرات خود را به خاطر راهنمایی های ارزشمند و مفید این بزرگواران ابراز نمایم. همچنین از زحمات بی دریغ استاد مهربانم، جناب آقای دکتر سلطان زاده بی نهایت سپاسگزارم.

تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب سیما رضائی آشتیانی دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجویی ۸۷۰۸۴۶۴۸۷ در رشته معماری که در تاریخ ۸۹/۱۱/۲۸ از پایان نامه خود تحت عنوان: موزه ادیان ایران دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می‌شوم:

۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.

۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدارک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: سیما رضائی آشتیانی

تاریخ و امضا:

بسمه تعالی

در تاریخ : ۸۹/۱۱/۲۸

دانشجوی کارشناسی ارشد خانم سیما رضائی آشتیانی از پایان نامه خود دفاع نموده و با نمره ۱۹/۵۰ به حروف نوزده و نیم و با درجه عالی مورد تصویب قرار گرفت .

امضاء استاد راهنما

بسمه تعالی
 دانشگاه آزاد اسلامی - واحد تهران مرکزی
 دانشکده هنر و معماری

XX

(این چکیده به منظور چاپ در پژوهش نامه دانشگاه تهیه شده است)

نام واحد دانشگاهی : تهران مرکزی	کد: ۱۰۱	کد شناسایی پایان نامه: ۱۰۱۶۰۲۰۲۸۸۲۰۰۱
عنوان پایان نامه: موزه ادیان ایران		
نام و نام خانوادگی دانشجو: سیما رضائی آشتیانی	تاریخ شروع پایان نامه : ۸۸/۱۰/۱۰	تاریخ اتمام پایان نامه: ۸۹/۱۱/۲۸
شماره دانشجویی: ۸۷۰۸۴۶۴۸۷	رشته تحصیلی: معماری	
استاد / استادان راهنما: جناب آقای دکتر صارمی استاد / استادان مشاور: جناب آقای دکتر بذرافکن		
آدرس و شماره تلفن: تهران - همت غرب - خیابان شاهین شمالی (کبیری طامه) - نبش بن بست پویا - پلاک ۵۱ - واحد ۷ تلفن: ۴۴۴۴۰۱۱		
چکیده : طراحی موزه ادیان ایران در تپه‌های عباس آباد موضوع این رساله است که اهداف زیر را در بردارد: افزایش شناخت و آگاهی نسبت به ادیان مختلف موجود در ایران، ایجاد ارتباط میان ادیان و فرهنگ‌های مختلف موجود در ایران، افزایش احترام و ادراک میان ادیان مختلف، میسر ساختن همزیستی مسالمت آمیز پیروان ادیان مختلف و ایجاد فضایی برای تفکر و اندیشه که پایه و اساس هر دینی است. بنابر این موزه مجموعه‌ای مرکب از فعالیت‌های فرهنگی، اجتماعی، آموزشی و اداری است که شناخت نسبت به ادیان مختلف را به وجود می آورد. بعد از بررسی سایت و ویژگی‌های آن به گردآوری اسناد پرداخته شد و در این زمینه با مراجعه به کتابخانه، انجمن‌های دینی و استفاده از اینترنت اطلاعات مورد نظر گردآوری شد. با مطالعات و بررسی‌های انجام شده، کانسپت پروژه پالیمسست در نظر گرفته شد و با مطالعه بر روی سایت، الگوی باغ ایرانی نیز به عنوان ایده مطرح شد که به آلترناتیو‌هایی برای طرح و انتخاب نهایی منتهی شد. نهایتاً طراحی پروژه با در نظر گرفتن ویژگی‌های ادیان و پتانسیل‌ها و شرایط خاص سایت، بررسی پروژه‌های مشابه و تأکید بر مباحث و اصول زیبایی شناختی معماری به نتیجه رسید.		

نظر استاد راهنما برای چاپ در پژوهش نامه دانشگاه مناسب است تاریخ و امضا

مناسب نیست

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	فصل اول: کلیات طرح
۱-۱-۱	بیان مسئله .....
۲	.....
۱-۲-۱	اهداف تحقیق .....
۳	.....
۱-۳-۱	اهمیت موضوع تحقیق و انگیزش انتخاب آن .....
۵	.....
۱-۴-۱	سوالات تحقیق .....
۵	.....
۱-۵-۱	تعاریف عملیاتی متغیرها و واژه‌های کلیدی .....
۶	.....
۱-۶-۱	روش تحقیق .....
۸	.....
۱-۷-۱	پیشینه تحقیق .....
۹	.....

فصل دوم: مطالعات نظری

۱-۲-۱	مقدمه .....
۱۱	.....
۱-۱-۲	تعریف واژه‌ها و اصطلاحات به کار رفته .....
۱۳	.....
۲-۲	دین و ادیان .....
۱۵	.....
۲_۲_۱	دلایل نیازمندی بشر به دین .....
۱۶	.....
۲_۲_۲	دین در ادیان .....
۱۷	.....
۲_۲_۳	تکثر دینی .....
۱۸	.....
۲_۲_۴	مشخصه‌های حیات دینی .....
۱۹	.....
۲_۲_۵	ادیان زنده جهان .....
۲۰	.....
۲-۲-۵-۱	مهرپرستی .....
۲۱	.....

- ۲۵ ..... ۲-۲-۵-۲- آیین مانی
- ۲۶ ..... ۲-۲-۵-۳- مزدک
- ۲۸ ..... ۲-۲-۵-۴- مندائیان
- ۲۹ ..... ۲-۲-۵-۵- دین صابئی
- ۲۹ ..... ۲-۲-۵-۶- زرتشت
- ۳۸ ..... ۲-۲-۵-۷- ادیان ابراهیمی
- ۳۸ ..... ۲-۲-۵-۱- یهودیت
- ۵۰ ..... ۲-۲-۵-۲- مسیحیت
- ۵۵ ..... ۲-۲-۵-۳- اسلام
- ۶۷ ..... ۲-۲-۶- ویژگی‌های مشترک ادیان ابتدایی
- ۷۰ ..... ۲-۲-۷- ویژگی‌های عمومی ادیان زنده جهان
- ۷۳ ..... ۲-۲-۸- وجوه مشترک ادیان
- ۷۴ ..... ۲-۲-۸-۱- امر قدسی
- ۷۵ ..... ۳-۲-۸-۲- متون قدسی
- ۷۵ ..... ۲-۲-۸-۳- اعمال قدسی
- ۷۶ ..... ۳-۲-۸-۴- اماکن قدسی
- ۷۷ ..... ۲-۲-۸-۵- فضای قدسی
- ۷۸ ..... ۲-۲-۸-۶- مرز قدسی
- ۷۹ ..... ۲-۲-۸-۷- مرکز قدسی
- ۸۰ ..... ۲-۲-۸-۸- تقدس طبیعت
- ۸۰ ..... ۲-۲-۸-۱- تقدس نور
- ۸۲ ..... ۲-۲-۸-۲- تقدس آب

- ۸۳ ..... ۲-۲-۸-۳- تقدس آسمان
- ۸۴ ..... ۲-۲-۸-۹- نور، آب، آسمان در ادیان زنده جهان
- ۸۴ ..... ۲-۳- هنر
- ۸۵ ..... ۲-۳-۱- هنر و مراتب وجود
- ۸۶ ..... ۲-۳-۲- مراتب هنر
- ۸۷ ..... ۲-۳-۳- هنر مقدس و متعالی
- ۸۹ ..... ۲-۳-۴- رمز پردازی
- ۹۲ ..... ۲-۳-۴-۱- عناصر اربعه
- ۹۳ ..... ۲-۳-۵- مکان مقدس
- ۹۳ ..... ۲-۳-۵-۱- شکل‌گیری مکان مقدس
- ۹۴ ..... ۲-۳-۵-۱-۱- امر قدسی
- ۹۸ ..... ۲-۳-۵-۲- تقدس
- ۱۰۰ ..... ۲-۳-۶- رابطه تقدس و مکان
- ۱۰۰ ..... ۲-۳-۶-۱- فضای معماری
- ۱۰۱ ..... ۲-۳-۶-۲- فضا و مکان
- ۱۰۳ ..... ۲-۳-۶-۳- مکان مقدس
- ۱۰۶ ..... ۲-۳-۷- مکان مقدس در ایران زمین
- ۱۰۶ ..... ۲-۳-۷-۱- زیگورات چغارنبیل
- ۱۰۸ ..... ۲-۳-۷-۲- محوطه مقدس پاسارگاد (هخامنشیان)
- ۱۰۹ ..... ۲-۳-۷-۳- آتشکده ری (ساسانیان)
- ۱۱۰ ..... ۲-۳-۷-۴- معبد آناهیتا بیشاپور
- ۱۱۱ ..... ۲-۳-۷-۵- کلیسای تاووس مقدس (قرا کلیسا) ماکو - آذربایجان

- ۱۱۴ ..... ۲_۳_۸ مکان مقدس در دیگر کشورها.
- ۱۱۵ ..... ۲_۳_۹ معماری مقدس.
- ۱۱۵ ..... ۲_۳_۹_۱ عناصر شکلی.
- ۱۱۵ ..... ۲_۳_۹_۱-۱-۱ فرم.
- ۱۱۹ ..... ۲_۳_۹_۲-۱ مصالح.
- ۱۲۰ ..... ۲_۳_۹_۳-۱ رنگ.
- ۱۲۱ ..... ۲_۳_۹_۴-۱ صدا.
- ۱۲۱ ..... ۲_۳_۹_۵-۱ تناسب و مقیاس.
- ۱۲۲ ..... ۲_۳_۹_۶-۱ سازماندهی فضایی.
- ۱۲۳ ..... ۲_۳_۹_۱ عناصر محتوایی.
- ۱۲۳ ..... ۲_۳_۹_۱-۲ حضور آب.
- ۱۲۴ ..... ۲_۳_۹_۲-۲ ورودی و آستانه.
- ۱۲۴ ..... ۲_۳_۹_۳-۲ گذرگاه.
- ۱۲۵ ..... ۲_۳_۹_۴-۲ ستون جهان.
- ۱۲۶ ..... ۲_۳_۹_۵-۲ کوه.
- ۱۲۸ ..... ۲_۳_۹_۶-۲ نور و روزنه.
- ۱۳۰ ..... ۲_۳_۹_۷-۲ زمان و پرستشگاه.
- ۱۳۲ ..... ۲_۳_۹_۸-۲ طبیعت.
- ۱۳۳ ..... ۲_۳_۹_۹-۲ مکان گردهمایی.
- ۱۳۳ ..... ۲_۴_۱ اهمیت معماری دینی.
- ۱۴۳ ..... ۲_۴_۱ معماری دینی؛ تأثیرگذارترین و ماندگارترین معماری جهان.
- ۱۴۶ ..... ۲_۴_۲ نگاهی به معماری اماکن مذهبی سرتاسر جهان.

- ۱۴۶ ..... ۲-۴-۱- ابعاد معنوی معماری دینی
- ۱۴۷ ..... ۲-۴-۲- معماری باستانی
- ۱۴۷ ..... ۲-۴-۳- معماری کلاسیک
- ۱۴۸ ..... ۲-۴-۴- ویژگیهای ظاهر ساختمانهای دینی
- ۱۴۹ ..... ۲-۵- آشنایی با باغ ایرانی
- ۱۸۹ ..... ۲-۶- معماری موزه
- ۱۹۰ ..... ۲-۶-۱- معنای لغوی و اصطلاحی موزه
- ۱۹۰ ..... ۲-۶-۲- روند شکل‌گیری موزه‌ها
- ۱۹۱ ..... ۲-۶-۱- رنسانس، انقلاب صنعتی و انقلاب کبیر فرانسه
- ۱۹۲ ..... ۲-۶-۲- جنگ‌های جهانی اول و دوم
- ۱۹۳ ..... ۲-۶-۳- روند شکل‌گیری موزه در ایران
- ۱۹۵ ..... ۲-۶-۳- نقش و جایگاه کنونی معماری موزه و فضاهاى فرهنگى
- ۱۹۶ ..... ۲-۶-۳-۱- نقش موزه‌ها در توسعه فرهنگی
- ۱۹۷ ..... ۲-۶-۴- دسته‌بندی انواع موزه‌ها
- ۱۹۸ ..... ۲-۶-۵- زیبایی‌شناسی فرم و پیچیدگی عملکرد در طراحی موزه‌ها
- ۲۰۱ ..... ۲-۶-۶- معماری موزه در ایران
- ۲۰۱ ..... ۲-۶-۷- موزه، قطب دیگری در گردشگری
- ۲۰۲ ..... ۲-۶-۸- کلیاتی در باب طراحی موزه
- ۲۰۸ ..... ۲-۶-۹- موازین طراحی موزه
- ۲۱۱ ..... ۲-۶-۹-۱- فضای اداری در موزه‌ها

فصل سوم: روش‌شناسایی تحقیق (متدولوژی)

- ۳-۱-روش تحقیق ۲۱۴
- ۳-۲-جامعه و نمونه پژوهشی ۲۱۴
- ۳-۲-۱-نمونه‌ها ۲۱۵
- ۳-۲-۱-۱-عمارت میرزا محمد کاظمینی ۲۱۵
- ۳-۲-۱-۲-موزه ادیان جهان، تایوان ۲۱۹
- ۳-۲-۱-۳-موزه هنر بودیست، بانکوک - تایلند ۲۲۴
- ۳-۲-۱-۴-موزه هنرهای اسلامی، کوالالامپور - مالزی ۲۲۵
- ۳-۲-۱-۵-موزه‌های واتیکان، واتیکان - ایتالیا ۲۲۸
- ۳-۲-۱-۶-بخش دین در موزه بریتانیا، لندن - بریتانیا ۲۳۰
- ۳-۲-۱-۷-موزه بین‌المللی فرهنگ‌های اسلامی، می‌سی‌سی‌پی - آمریکا ۲۳۱
- ۳-۲-۱-۸-موزه زندگی و هنر دینی سنت‌مانگو، گلاسکو - اسکاتلند ۲۳۲
- ۳-۲-۱-۹-موزه یهودی لندن، لندن - بریتانیا ۲۳۳
- ۳-۲-۱-۱۰-انستیتو دنیای عرب ۲۳۴
- ۳-۲-۱-۱۱-موزه تاریخ هلوکاست ۲۴۰
- ۳-۳-بازار جمع‌آوری اطلاعات ۲۴۴
- ۳-۴-روش تجزیه و تحلیل اطلاعات ۲۴۴

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده‌های تحقیق

- ۴-۱-سایت پروژه ۲۴۶
- ۴-۲-ارزیابی عوامل طبیعی و محیطی ۲۴۹
- ۴-۲-۱-موقعیت جغرافیایی ۲۴۹

۲۴۹	..... ۲-۲-۴ ساختار توپوگرافیک
۲۴۹	..... ۳-۲-۴ ویژگی‌های زمین شناسی
۲۵۰	..... ۴-۲-۴ اقلیم و آب و هوا
۲۵۲	..... ۱-۴-۲-۴ جریان وزش بادها
۲۵۳	..... ۲-۴-۲-۴ ساعات آفتابی
۲۵۴	..... ۴-۴ موقعیت و مشخصات وضع موجود سایت
۲۶۱	..... ۵-۴ بررسی ویژگی‌ها و رفتارهای فرهنگی و فراغتی مراجعه‌کنندگان

فصل پنجم: نتیجه‌گیری و پیشنهادات

۲۶۵	..... ۱-۵ مبانی نظری طرح
۲۶۵	..... ۱-۱-۵ پالیمسست
۳۰۶	..... ۲-۱-۵ معماری فولدینگ
۳۱۷	..... ۳-۱-۵ تفاوت فولد و پالیمسست
۳۱۷	..... ۲-۵ ایده طرح
۳۱۸	..... ۱-۲-۵ کانسپت پروژه
۳۲۱	..... ۲-۲-۵ دیدگاه‌های حاکم بر طرح
۳۲۳	..... ۳-۵ تصاویری از ایده‌های طرح
۳۲۵	..... ۴-۵ مدارک و نقشه‌های طراحی
۳۳۵	..... منابع و ماخذ

فهرست تصاویر

عنوان	صفحه
۱-۲- نماد ادیان.....	۱۸
۲-۲- میترا و ورزا: این دیوارنگاره از مهرابه‌ای در مارینو ایتالیا است که صحنه قربانی کردن ورزا و دنباله فلکی ردای میترا را نشان می‌دهد.....	۲۳
۳-۲- معبد مراغه.....	۲۴
۴-۲- آتش، نماد دین زرتشتی.....	۲۴
۵-۲- فَرَوَهَر، نماد باور ایران باستان.....	۲۴
۶-۲- آتشکده.....	۳۴
۷-۲- آتشکده یزد.....	۳۶
۸-۲- ستاره داوود، نشان یهودیت.....	۳۸
۹-۲- کنیسای قدیمی پراگ که حدود ۱۲۷۰ میلادی ساخته شده است و قدیمی‌ترین کنیسه فعال دنیا به‌شمار می‌رود.....	۴۲
۱۰-۲- آرامگاه استر و مردخای.....	۴۸
۱۱-۲- مقبره استر و مردخای.....	۴۹
۱۲-۲- کنیسای جدید برلین.....	۵۰
۱۳-۲- کلیسای شمعون در شهر حلب در کشور سوریه از قدیمی‌ترین کلیساهای جهان است.....	۵۲
۱۴-۲- تصاویر مسجد شاه فیصل اسلام آباد پاکستان.....	۶۳
۱۵-۲- فضای داخلی مسجد شاه فیصل.....	۶۴
۱۶-۲- نمای بیرونی مسجد شاه فیصل.....	۶۴
۱۷-۲- مسجد فرودگاه بین‌المللی شاه خالد، ریاض.....	۶۵

- ۶۸ ..... ۱۸-۲- دید کلی به مسجد کرنیش
- ۶۹ ..... ۱۹-۲- مقطع مسجد کرنیش
- ۱۰۶ ..... ۲۰-۲- زیگررات چغازنبیل
- ۱۰۸ ..... ۲۱-۲- آتشدان های دوقلوی موجود در نقش رستم
- ۱۱۱ ..... ۲۲-۲- دورنمای اصلی معبد در میان باروی سنگی
- ۱۱۱ ..... ۲۳-۲- دورنمای کلیسا در میان باروی سنگی
- ۱۱۸ ..... ۲۴-۲- نمای معبد پانتئون
- ۱۱۸ ..... ۲۵-۲- پلان معبد پانتئون
- ۱۱۹ ..... ۲۶-۲- گنبد سبویی مسجد امام اصفهان
- ۱۲۸ ..... ۲۷-۲- معبدی در هند
- ۱۲۹ ..... ۲۸-۲- کلیسای جویلی (ریچارد مه یر)
- ۱۳۰ ..... ۲۹-۲- نمای کلیسای جویلی (ریچارد مه یر)
- ۱۳۲ ..... ۳۰-۲- استفاده از طبیعت در کاشی کاری، مسجد شیخ لطف الله
- ۱۳۵ ..... ۳۱-۲- کلیسای سن پتر
- ۱۴۱ ..... ۳۲-۲- نمونه ای از محراب
- ۱۴۴ ..... ۳۳-۲- معبد کارناک، مصر
- ۱۴۵ ..... ۳۴-۲- معبد هرا، المپیا
- ۱۴۸ ..... ۳۵-۲- معبد پارتنون
- ۱۴۹ ..... ۳۶-۲- باغ سلطنتی پاسارگاد
- ۱۵۰ ..... ۳۷-۲- باغ های ساسانی
- ۱۵۲ ..... ۳۸-۲- باغ تاج محل، شالیمار
- ۱۵۴ ..... ۳۹-۲- پلان و تصاویر باغ فین

- ۱۵۴ ..... ۲-۴۰- باغ هشت بهشت اصفهان.....
- ۱۵۵ ..... ۲-۴۱- باغ چهل ستون اصفهان.....
- ۱۵۵ ..... ۲-۴۲- باغ شازده ماهان.....
- ۱۵۶ ..... ۲-۴۳- باغ قصر قاجار تهران.....
- ۱۵۶ ..... ۲-۴۴- باغ ایل گلی تبریز.....
- ۱۵۶ ..... ۲-۴۵- باغ دولت آباد یزد.....
- ۱۵۷ ..... ۲-۴۶- باغ تخت شیراز.....
- ۱۵۷ ..... ۲-۴۷- باغ دلگشا شیراز.....
- ۱۵۸ ..... ۲-۴۸- باغ نارنجستان شیراز.....
- ۱۵۸ ..... ۲-۴۹- باغ ارم شیراز.....
- ۱۵۹ ..... ۲-۵۰- نمونه‌هایی از باغ‌های ایرانی.....
- ۱۶۱ ..... ۲-۵۱- اجزای باغ ایرانی.....
- ۱۶۹ ..... ۲-۵۲- استفاده از سنگ در باغ‌های چینی و ژاپنی.....
- ۱۶۹ ..... ۲-۵۳- پاگودا.....
- ۱۷۰ ..... ۲-۵۴- درخت سرو ۴۰۰۰ ساله ابرکوه.....
- ۱۷۳ ..... ۲-۵۵- درخت سرو در سنگ نگاره های تخت جمشید.....
- ۱۷۴ ..... ۲-۵۶- درخت سرو در سنگ نگاره های تخت جمشید، بازتابی از باغ های هخامنشی ..
- ۱۷۴ ..... ۲-۵۷- درخت سرو در قالی کرمان با نقشه درختی.....
- ۱۷۵ ..... ۲-۵۸- قالی کاشان با طرح بته جقه (نمادی از سرو خمیده).....
- ۲-۵۹- طرحی از سرو در کنار آتشدان بردر نیایشگاه مهری در شهرکهن
- ۱۷۶ ..... «دورا اروپوس».....
- ۱۷۸ ..... ۲-۶۰- سرو ابرکوه.....

- ۶۱-۲- درخت سرو در سنگ‌نگاره‌ها..... ۱۸۱
- ۶۲-۲- سرو «قلعه سروستان» باغملک به عنوان دومین سرو کهنسال ایران در
استان خوزستان ۱۸۴
- ۶۳-۲- سرو «قلعه سروستان» ۱۸۴
- ۶۴-۲- سرو «قلعه سروستان»..... ۱۸۵
- ۶۵-۲- نیایشگاه پارس بانو..... ۱۸۶
- ۶۶-۲- مراسم نخل‌برداری..... ۱۸۷
- ۶۷-۲- نخل‌برداری..... ۱۸۸
- ۶۸-۲- نخل‌برداری..... ۱۸۸
- ۶۹-۲- نخل‌برداری..... ۱۸۹
- ۷۰-۲- شرکت هدرین، سیاتل، NBBJ، برنده جایزه طراحی داخلی AIA، ۲۰۰۹..... ۲۱۲
- ۷۱-۲- اداره ی مرکزی IFAW، یارمورث پورت، دفتر دیزاین لب آرکیتکتر، برنده جایزه
طراحی داخلی AIA، ۲۰۰۹. این دفتر سرشار از نورمستقیم، غیر مستقیم و فیلتر شده است
۲۱۲
- ۱-۳- عمارت میرزا محمد کاظمینی..... ۲۱۵
- ۲-۳- عمارت میرزا محمد کاظمینی..... ۲۱۶
- ۳-۳- نماهایی از داخل عمارت میرزا محمد کاظمینی ۲۱۷
- ۴-۳- نماهایی از داخل عمارت میرزا محمد کاظمینی..... ۲۱۸
- ۵-۳- موزه ادیان جهان (تایوان - تایلند)..... ۲۱۹
- ۶-۳- نمای داخلی موزه ادیان جهان، تایوان ۲۲۰
- ۷-۳- نمای داخلی موزه ادیان جهان، تایوان ۲۲۱
- ۸-۳- نمای داخلی موزه ادیان جهان، تایوان ۲۲۲

- ۲۲۳ ..... ۳-۹- نمای داخلی موزه ادیان جهان، تایوان
- ۲۲۳ ..... ۳-۱۰- موزه ادیان جهان، تایوان
- ۲۲۴ ..... ۳-۱۱- موزه ادیان جهان، تایوان
- ۲۲۶ ..... ۳-۱۲- نمای خارجی موزه هنرهای اسلامی، مالزی
- ۲۲۷ ..... ۳-۱۳- نمای داخلی موزه هنرهای اسلامی، مالزی
- ۲۲۸ ..... ۳-۱۴- موزه واتیکان
- ۲۳۴ ..... ۳-۱۵- انستیتو دنیای عرب
- ۲۳۵ ..... ۳-۱۶- سایت انستیتو دنیای عرب
- ۲۳۶ ..... ۳-۱۷- پلان انستیتو دنیای عرب
- ۲۳۷ ..... ۳-۱۸- مقطع انستیتو دنیای عرب
- ۲۳۷ ..... ۳-۱۹- نمای جنوبی انستیتو دنیای عرب
- ۲۳۸ ..... ۳-۲۰- شبکه مربعی، شبیه دیاگرام
- ۲۳۸ ..... ۳-۲۱- نمای داخلی انستیتو دنیای عرب
- ۲۳۹ ..... ۳-۲۲- نمای خارجی انستیتو دنیای عرب
- ۲۴۰ ..... ۳-۲۳- موزه تاریخ هلوکاست، پلان طبقه همکف
- ۲۴۱ ..... ۳-۲۴- موزه تاریخ هلوکاست، سایت پلان و مقطع
- ۲۴۲ ..... ۳-۲۵- سالن اسامی موزه تاریخ هلوکاست
- ۲۴۳ ..... ۳-۲۶- نمای بیرونی موزه تاریخ هلوکاست
- ۲۴۴ ..... ۳-۲۷- موزه تاریخ هلوکاست
- ۲۴۶ ..... ۴-۱- باغستان جنوبی
- ۲۴۷ ..... ۴-۲- محدوده طرح
- ۲۴۸ ..... ۴-۳- محدوده طرح

- ۲۵۰ ..... ۴-۴- محدوده سبز طرح
- ۲۵۲ ..... ۴-۵- آمار سیزده ساله ایستگاه شمالی تهران اقدسیه
- ۲۵۴ ..... ۴-۶- نمودار سرعت و درصد وزش باد در ایستگاه شمال تهران اقدسیه
- ۲۵۵ ..... ۴-۷- محدوده اراضی عباس آباد در عکس هوایی
- ۲۵۶ ..... ۴-۸- محدوده باغستان جنوبی
- ۲۵۷ ..... ۴-۹- آنالیز محدوده طرح
- ۲۶۱ ..... ۴-۱۰- نماهایی از محدوده طرح
- ۲۶۳ ..... ۴-۱۱- دیدهای پرنده به سایت
- ۲۶۷ ..... ۵-۱- ویرانه‌های مسجد کبود تبریز
- ۲۷۱ ..... ۵-۲- مسجد جامع حکیم
- ۲۷۲ ..... ۵-۳- نقاشی برج بابل
- ۲۷۶ ..... ۵-۴- کاستل وکیو، ورونا
- ۲۸۱ ..... ۵-۵- محراب الجایتو ایل خانی - مسجد جامع
- ۲۸۲ ..... ۵-۶- کاشی کاری ایوان صاحب
- ۲۸۳ ..... ۵-۷- باقی مانده پایه ستون دوران ساسانی، مکشوفه در کف گنبدخانه نظام الملک
- ۲۸۴ ..... ۵-۸- ایوان شرقی
- ۲۸۵ ..... ۵-۹- وضعیت مسجد در دوره‌ی عباسی
- ۲۸۵ ..... ۵-۱۰- گسترش و الحاقات دوران آل بویه
- ۲۸۶ ..... ۵-۱۱- اولین مرحله ساختمانی دوران سلجوقی
- ۲۸۶ ..... ۵-۱۲- دومین مرحله ساختمانی دوران سلجوقی
- ۲۸۷ ..... ۵-۱۳- اقدامات و الحاقات دوره‌ی تیموری
- ۲۸۷ ..... ۵-۱۴- تغییرات و اقدامات صفویان

- ۱۵-۵- تپه‌ی سیلک، کاشان ۲۹۲
- ۱۶-۵- مرکز فرهنگی کار دی آرت ۲۹۳
- ۱۷-۵- نیویورک، ساختمان تجارت جهانی، بعد از حمله‌ای که هزاره سوم را تکان داد. ۳۰۲
- ۱۸-۵- نمایی از کوچه های شهر ونیز ۳۰۳
- ۱۹-۵- نمایی از بازلیکای سن پیتر ۳۰۵
- ۲۰-۵- The Farm, Akihisa Hirata ۳۰۶
- ۲۱-۵- موزه هنرهای معاصر بلبائو، فرانک گری ۳۰۹
- ۲۲-۵- موزه ویسمن، مینسوتا، فرانک گری ۳۱۰
- ۲۳-۵- موزه یهود، دانیل لیسکیند ۳۱۱
- ۲۴-۵- مرکز هنر های بصری وکسنر، پیتر آیزنمن ۳۱۳
- ۲۵-۵- برج سیرز، شیکاگو، بروس گراهام ۳۱۵
- ۲۶-۵- پلان طبقه همکف ۳۲۶
- ۲۷-۵- پلان طبقه اول ۳۲۷
- ۲۸-۵- پلان طبقه زیرزمین اول ۳۲۸
- ۲۹-۵- پلان طبقه زیرزمین دوم ۳۲۹
- ۳۰-۵- مقطع A-A ۳۳۰
- ۳۱-۵- مقطع B-B ۳۳۰
- ۳۲-۵- مقطع C-C ۳۳۰
- ۳۳-۵- مقطع D-D ۳۳۱
- ۳۴-۵- مقطع E-E ۳۳۱